

પરિષદ-પાથેય

સંકલન : રાજેન્દ્ર પટેલ

આપણી વચ્ચે હવે આપણા બાદલદા (બાદલ સરકાર) નથી. ૧૩ મેના રોજ એમનું પંચ્યાસી વરસે કેન્સરની બીમારીથી અવસાન થયું. પરિષદની અગાસી પર એમણે નાટ્ય શિબિર ગોઠવેલી એની સ્મૃતિ આટલાં વરસે પણ ભાગ લેનાર મિત્રોમાં અકબંધ છે. ભારતીય રંગભૂમિને નવી દિશા આપનાર આ નટ, નાટ્યકાર અને નાટ્યદિગ્દર્શક રંગભૂમિની શ્રોતારૂપી ચોથી દીવાલ તોડી એક નવો પ્રાણ પ્રગટાવેલો. જોગાનુજોગ પરિષદમાં બારમી મેએ એક નાટ્યલેખન શિબિર સૌમ્ય જોશીના માર્ગદર્શન હેઠળ પૂરી થઈ. છત્રીસ જેટલા યુવાનો જોડાયા એ વાત પણ ખૂબ સૂચક છે. નાટકના સ્વરૂપ થકી પણ ભાષાનો લગાવ આજની પેઢીમાં સર્જાય છે એ વાત પણ અંકે થઈ. અદિતિ દેસાઈએ પાક્ષિકી અને જશવંત ઠાકર મેમોરિયલ ફાઉન્ડેશનના નાટ્ય-પરિક્રમાના કાર્યક્રમ અંતર્ગત એક વરસ સળંગ અવનવા કાર્યક્રમો કરવાનું નક્કી કર્યું છે. ગુજરાતમાં જ્યાં જ્યાં આ પ્રકારના કાર્યક્રમો ગોઠવવા હોય તો પરિષદ વતી પરિષદના આ મિત્ર તૈયાર છે. નવા વિચારો, નવા મિત્રો અને માતૃભાષા સભાનતા માટેના નવા તરીકા આપણી આજની અનિવાર્યતા છે. તેના માટે પરિષદ ઉત્સુક છે.

ભાષા-જતન માટે બે પ્રકારે આપણે સજજ થવું પડશે. આજની પેઢી વધુ ને વધુ ઇન્ટરનેટ-અભિમુખ અને વાંચનથી વિમુખ બનતી જાય છે ત્યારે ગુજરાતી ભાષા અને એનું સાહિત્ય ઇન્ટરનેટ અને આધુનિક ટેકનોલોજી સાથે સંકળાય એ માટે સહિયારો પુરુષાર્થ કરવો જ રહ્યો. બીજી એક મહત્ત્વની વાત માટે આપણે ગંભીરતાથી તૈયાર થવું પડશે, એ છે હવે માતૃભાષાને આર્થિક વિકાસ જોડે પણ જોડવી પડશે. આ માટે ભાષા સંદર્ભે નવા વિચારો, નવી તકો ઊભી કરવી પડશે એટલું નહીં, અનુવાદ જેવી પ્રવૃત્તિને વેગ આપવો પડશે. પડકાર બે બાજુ છે. એક તરફ આપણા વારસાનું જતન કરવું પડશે; બીજી તરફ આજનું ઉત્તમ સાહિત્ય લોકોને સહજ રીતે અવગત થાય એ માટે મહેનત કરવી પડશે. આમ આ બધાં વાનાંઓ માટે સૌએ મનભેદ, મતભેદ ઓગાળી એક થવું પડશે. તમામ સાહિત્યિક સંસ્થાઓએ આ મુદ્દા અન્વયે પ્રતિબદ્ધતા દાખવવી પડશે. એક એજન્ડા પર સાથે મળી કામ કરવું પડશે. પરિષદ એ માટે ખુલ્લી છે.

માતૃભાષા સંવર્ધન કેન્દ્રનો વ્યાપ વધતો જાય છે, આ કેન્દ્રમાં ભાષાશુદ્ધિ, શિક્ષણમાં ભાષાપ્રયોગો અને ગુજરાતી ભાષાના પ્રશ્નો માટે કાયદાકીય કાર્યવાહી સુધીનું કાર્યક્ષેત્ર વિસ્તર્યું છે ત્યારે આવનારા સમયમાં આ કેન્દ્રનો બહુપરિમાણીય વિકાસ સંભવિત લાગે છે.

સાહિત્યકોશ એ પરિષદનું ખૂબ મહત્ત્વનું પ્રદાન છે. એના શોધન-વર્ધનની પ્રક્રિયા હવે સઘન બની છે. તેના માટે પર્યાપ્ત દાન પ્રમુખશ્રી ભગવતીકુમારના પ્રયત્નોથી સુરતથી પ્રાપ્ત થયું છે.

પરિષદની વેબસાઇટ દિવસે દિવસે વધુ ને વધુ સમૃદ્ધ થતી જાય છે. હવે વિકિપીડિયામાં ગુજરાતી ભાષાની માહિતી પર્યાપ્ત પ્રમાણમાં ઉપલબ્ધ થાય એ માટે રૂપલ મહેતા દ્વારા સઘન પ્રયત્નો શરૂ થયા છે.

રા. વિ. પાઠક સભાગૃહને વધુ વ્યવસ્થાપૂર્ણ કરવું જરૂરી હતું. પરિષદ-મિત્રોની મદદથી એ કામનો આરંભ થયો છે. આમ સાહિત્યપ્રીતિ, પરિષદપ્રીતિ અને લોકભાગીદારીથી પરિષદ દિવસે દિવસે સંપૂર્ણ પ્રજાકીય સંસ્થા તરીકે ઊભરી આવી છે. આ તાકડે સાહિત્યકારો, ભાષાપ્રેમીઓ અને સંસ્કૃતિપ્રેમીઓને એક ઇજન આપવાનું મન થાય છે. આપ સૌ સંસ્થામાં જોડાઓ અને પરિષદને વધુ ને વધુ સક્ષમ કરો.

કોઈ સરસ કૃતિ રચાતાં જે આનંદ થાય એવો આનંદ હમણાં પરિષદના કેટલાક કાર્યક્રમોથી થાય છે. ગુજરાતની તમામ જેલોમાં યોજેલા કાર્યક્રમોમાં ગુજરાતભરના સર્જકો આપમેળે કોઈ પણ જાતની અપેક્ષા વગર સામેલ થયા. આ બધા જ મિત્રો પ્રત્યે કૃતજ્ઞતા વ્યક્ત કરું છું. હમણાં પરિષદના પરિસરમાં પરા વિસ્તારના ભણતાં ભણતાં ઊઠી ગયેલાં ચાળીસ જેટલાં બાળકો સવારથી સાંજ આવે છે. એમને આખો દિવસ વિવિધ કલાપ્રવૃત્તિ દ્વારા રસતરબોળ કરવા પ્રયત્નો થાય છે. આ બાળકોને જ્યારે આપણાં પુસ્તકાલયમાં છુટ્ટા મૂક્યાં ત્યારે મોટા ભાગનાં બાળકોએ આટલાં બધાં પુસ્તકો કદાચ પહેલી વાર જોયેલા. આટલા મોટા મકાનમાં અને એસીની ઠંડકમાં આટલો બધો સમય તેઓ કદાચ પહેલી વાર પસાર કરે છે. આ બાળકોના ચહેરા પરના વિસ્મયે ને આનંદે અમને સાથે જ વિચારતા કરતા કરી મૂક્યા છે. આપણે ભાષામાધ્યમનો ઉપયોગ ભણવા-ભણાવવા સિવાય પણ કરવો જ રહ્યો. પરિષદે એ માટે પહેલ કરી છે.

પરિષદ-પાથેય તો આ અને આવાં આયામોમાં જ હશે ને ?
અસ્તુ.

– રાજેન્દ્ર પટેલ

લેખિકા બહેનોની ગોષ્ઠિ યોજાઈ

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ દ્વારા એનીબહેન સરૈયા લેખિકા પ્રોત્સાહન નિધિ અંતર્ગત દર માસના પ્રથમ મંગળવારે ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ ખાતે લેખનકાર્ય કરતી અને લેખન-વાંચનમાં રસ-રુચિ ધરાવતી બહેનોની નિયમિતપણે બેઠક યોજાય છે. એપ્રિલ-૨૦૧૧ની ગોષ્ઠિ તા. ૫ એપ્રિલે યોજાઈ હતી. આ બેઠકમાં અનુરાધા દેરાસરીએ અગાઉની અને હાલની સ્ત્રીવિષયક કવિતા, ઉર્વશી શાહે વાર્તા, લતા હીરાણીએ ‘અમ્મા છે’ વાર્તા, પ્રજ્ઞા પટેલે ‘પરપોટો’ વાર્તા, બિંદુ માધુએ બાળગીત, નિરંજના ત્રિવેદીએ રેખાચિત્ર, સુધા ભટ્ટે કવિતા અને સોનલ પંડ્યાએ હિંદી કાવ્યોનું પઠન કર્યું હતું.

– પ્રજ્ઞા પટેલ

રવીન્દ્રનાથની ૧૫૦મી જન્મજયંતિ

સાહિત્ય પરિષદ અને રવીન્દ્ર ભવનના સહયોગથી ૭મી મેના રોજ ‘પરિતોષ’, કૃષ્ણ

સોસાયટીના સ્થળે રવીન્દ્રનાથની દોઢસોમી જન્મજયંતિ ઊજવાઈ. 'કવિર અંતરે તુમિ કવિ' રવીન્દ્રનાથ અને તેમનાં ભાભી કાદમ્બરી દેવી વચ્ચે બંધાયેલા હૃદયોંકુરો આ કાર્યક્રમનો વિષય હતો. એનો પાઠ શ્રી શૈલેષ પારેખે કર્યો હતો, જેમાં સંવાદનું સ્વરૂપ અપનાવવામાં આવ્યું હતું. શ્રી નિરંજન ભગત, શ્રી શૈલેષ પારેખ અને શ્રીમતી સુજા શાહના નાટ્યાત્મક અને ભાવવાહી પઠનથી એ સાંજ સુંદર બની ગઈ. 'પરિતોષ'ના સુશોભિત પ્રાંગણની પશ્ચાત્ભૂમાં રસ રેલાતો હતો. શ્રોતાઓમાં અનેક રવીન્દ્રપ્રેમીઓ હતા. આ ૭મી મે, ૨૦૧૧ની સાંજ શ્રોતાઓ માટે ચિરંજીવ સ્મૃતિ બની રહેશે.

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ ખાતે ત્રિદિવસીય નાટ્યલેખન શિબિર યોજાઈ

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ અને જશવંત ઠાકર મેમોરિયલ ફાઉન્ડેશનના સંયુક્ત ઉપક્રમે નાટ્ય પરિક્રમાના વિવિધ કાર્યક્રમોનું પરિષદ ખાતે આયોજન કરવામાં આવે છે. આ સંદર્ભે તાજેતરમાં તા. ૧૦, ૧૧, ૧૨ મે – ૨૦૧૧ના દિવસોમાં એકાંકી-નાટ્યલેખન શિબિર યોજવામાં આવી હતી.

આ નાટ્યલેખન શિબિરમાં લગભગ ૩૬ ભાઈ-બહેનોએ ભાગ લીધો હતો. શિબિરાર્થીઓને નાટ્યલેખન અંગેનું માર્ગદર્શન જાણીતા અને સફળ નાટ્યલેખક-નાટ્યલેખકશ્રી શ્રી સૌમ્ય જોષીએ પોતાની આગવી શૈલીમાં આપ્યું હતું.

શિબિરના પ્રારંભે જશવંત ઠાકર મેમોરિયલ અને પરિષદ વતીથી શ્રી અદિતિ દેસાઈ સહુને આવકારી શિબિરની ભૂમિકાના હેતુઓ જણાવ્યા હતા. શ્રી રતિલાલ બોરીસાગરે પરિષદની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓનો ખ્યાલ આપ્યો હતો અને તેમની શુભેચ્છા સાથે શિબિરનો પ્રારંભ કરવામાં આવ્યો હતો.

શ્રી સૌમ્ય જોષીએ શિબિરનો પ્રારંભ કરાવતાં મૂળભૂત રીતે નાટક એટલે શું, એનું પ્રાણતત્ત્વ શું છે, એનું માળખું કેવું હોવું જોઈએ વગેરે પાસાંનો ખ્યાલ આપ્યો હતો. પ્રશ્ન-સમસ્યા-સંઘર્ષ વિના નાટક શક્ય જ ના બને એવો એમનો મત ઉદાહરણ સહિત રજૂ કર્યો હતો. નાટકમાં આવતું ટેન્શન નાટકને ચલાવે છે. સારા નાટકનાં લક્ષણોની પણ તેમણે વિગતે ચર્ચા કરી હતી. નાટકનો વિચાર-આઈડિયા-થીમ, વાર્તાતત્ત્વ, સાધનો, પાત્રો, સંવાદ અને સમગ્ર માળખા વિશે તેમણે શિબિરાર્થીઓને પ્રશ્નોત્તરી દ્વારા માર્ગદર્શન આપ્યું હતું. ક્યારેક સારી સ્ટોરી-આઈડિયા એ સારી વાર્તા બની શકે, નાટક નહીં, એની પણ વાત કરી હતી.

આ ત્રિદિવસીય શિબિરમાં શિબિરાર્થીઓનાં જુદાં જુદાં ગ્રૂપ પાડીને વિવિધ વસ્તુ-વિચાર-રૂપરેખાના આધારે નાટ્યલેખનની પ્રક્રિયા કરાવવામાં આવી હતી. પ્રથમ તબક્કે પ્રત્યેક ગ્રૂપ દ્વારા વિચારાયેલ નાટક મૌખિક રીતે – સાર રૂપે અને બીજા તબક્કામાં તેનું લેખન કરાવીને પ્રેઝન્ટેશન કરવામાં આવ્યું હતું. તમામ શિબિરાર્થીઓ આ જૂથકાર્ય અને પ્રક્રિયામાં સહભાગી બન્યા હતા.

શિબિરના ત્રીજા દિવસે પરિષદ વતીથી શ્રી રાજેન્દ્ર પટેલે ઉપસ્થિત રહી પરિષદની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓનો ખ્યાલ આપ્યો હતો; સાથે જ શ્રી સૌમ્ય જોષી અને શિબિરાર્થીઓનો આભાર માન્યો હતો. શ્રી સૌમ્ય જોષીએ પોતાના નાટ્યલેખન-નાટ્યલેખકશ્રીના બહોળા અનુભવની રોમાંચક વાતો કરી હતી અને શિબિરાર્થીઓના પ્રશ્નો વિશે સુંદર માર્ગદર્શન આપ્યું હતું. પ્રશ્નોત્તરીનો

કાર્યક્રમ ખૂબ રસપ્રદ બની રહ્યો હતો.

આ જ શિબિરના અનુસંધાને તા. ૧૭-૫-૧૧ના રોજ ફરીથી પરિષદમાં શ્રી સૌમ્ય જોષીની ઉપસ્થિતિમાં બધા શિબિરાર્થીઓ મળ્યા હતા અને પ્રથમ તબક્કે લખીને રજૂ કરાયેલાં બધા ગ્રુપનાં નાટકોની વિગતવાર ચર્ચા કરવામાં આવી હતી. આ ઉપરાંત નાટ્યલેખનના સિદ્ધાંતોની શ્રી સૌમ્ય જોષીએ ઝીણવટપૂર્વક છણાવટ કરીને પોતાના અનુભવને આધારે વાત કરી હતી. સાથે જ, આગળની શિબિરપ્રક્રિયામાં શિબિરાર્થીઓ શું શીખવા-જાણવા માગે છે તેની પણ ચર્ચા કરવામાં આવી હતી. એકંદરે શિબિર ખૂબ જ સંતર્પક બની રહી હતી.

આ સમગ્ર શિબિરનું આયોજન સર્વશ્રી રાજેન્દ્ર પટેલ, પારુલ દેસાઈ, અદિતિ દેસાઈ અને રક્ષા નાયકે કર્યું હતું.

– પ્રજા પટેલ

પરિષદના પ્રાંગણમાં સ્વર્ણિમ પુસ્તકમેળો

માહિતી કમિશનરશ્રીની કચેરી, ગાંધીનગર અને ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ, અમદાવાદના સંયુક્ત ઉપક્રમે પરિષદના પ્રાંગણમાં ગુજરાતની સ્વર્ણિમ જયંતિ નિમિત્તે તા. ૨૮-૪-૨૦૧૧થી તા. ૩-૫-૨૦૧૧ સુધી સ્વર્ણિમ પુસ્તકમેળાનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. પુસ્તકમેળાના ઉદ્દેશ્યકે તરીકે ગુજરાતી સાહિત્યના જાણીતા સાહિત્યકાર પદ્મશ્રી કુમારપાળ દેસાઈ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા. કુમારપાળ દેસાઈએ દીપ-પ્રાગટ્ય કરી પ્રદર્શન-વેચાણ માટે મેળાને ખુલ્લો મૂક્યો હતો. આ પ્રસંગે કુમારપાળ દેસાઈએ પુસ્તકમેળા દ્વારા ગુજરાતી સાહિત્યના દીપનો પ્રકાશ સમગ્ર ગુજરાતમાં ફેલાવવાના સુંદર કાર્યની સરાહના કરી હતી. તથા સમગ્ર વર્ષ દરમિયાન પુસ્તકમેળાના આયોજનથી ગુજરાતી સાહિત્ય પ્રત્યે લોકો વિશેષ જાગ્રત થશે તેવી આશા વ્યક્ત કરી હતી. ઉપરાંત ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદના ટ્રસ્ટીશ્રી રઘુવીર ચૌધરીએ પુસ્તકમેળા અને ગુજરાતી સાહિત્યને અનુલક્ષીને કહ્યું કે, 'પુસ્તકમેળાથી ગુજરાતી ભાષાના રસિકો વધશે એવું હું નથી કહેતો પરંતુ, જે છે તે રસિકોની રચનાને આપણે ચોક્કસપણે પોષી શકીશું.' વિશેષમાં તેમણે વિવિધ પ્રકાશકોએ દાખવેલા ઉમળકાને બિરદાવ્યો હતો. તથા ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદના મહામંત્રી શ્રી રાજેન્દ્રભાઈ પટેલે પુસ્તકમેળાને સફળ બનાવવા માટે સૌને આહવાન આપ્યું હતું. પુસ્તકમેળાના ઉદ્દેશ્યકે સમારંભમાં સર્વશ્રી પ્રફુલ્લ રાવલ, મોહન પરમાર, યશવંત મહેતા, કિરીટ દૂધાત, ઊજમશી પરમાર, અનિલા દલાલ, કીર્તિદા શાહ, પારુલ દેસાઈ વગેરે સાહિત્યકારો, અન્ય સાહિત્યરસિકો, પ્રકાશકો તથા નાયબ માહિતી નિયામકશ્રી ઉત્તમભાઈ મેવાડા, સંયુક્ત માહિતી નિયામક શ્રી ડી.ડોરાસાહેબ તથા અંકુરભાઈ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા.

આ પુસ્તકમેળામાં અમદાવાદ શહેર અને તેની આસપાસના વિસ્તારના પુસ્તકપ્રેમીઓ, સરકારી અધિકારીઓ તથા અન્ય કર્મચારીઓ, પત્રકારો, સાહિત્યકારો, સાહિત્યરસિકો, બાળકો સહિત નાના-મોટા સૌ સાહિત્યનાં બધાં જ સ્વરૂપોને એક જ સ્થળે જોઈને આભા બની ગયા હતા. આ પુસ્તકમેળાની આગવી વિશેષતા એ હતી કે દરેક સાહિત્યસ્વરૂપ પ્રમાણે, નવલકથા, નવલિકા, નાટક, કવિતા, નિબંધ, ચરિત્રસાહિત્ય, અનુવાદ, સાહિત્યસંશોધન-સંપાદન, બાળસાહિત્ય અને પ્રકીર્ણ એમ જુદા જુદા સ્ટેલ બનાવવામાં આવ્યા હતા. તથા માહિતી ખાતાનાં

પુસ્તકો પણ આ મેળાનું આકર્ષણ રહ્યું હતું. જેથી પુસ્તકપ્રેમીઓને પોતાનાં મનગમતાં પુસ્તકો સરળતાથી મળી રહેતા હતા. વળી, આ પુસ્તકો વિવિધ સાહિત્યિક સંસ્થાઓ તથા અન્ય સંસ્થાઓ દ્વારા પુરસ્કૃત થયેલાં પુસ્તકો હતાં. શ્રી ક. મા. મુનશી, શ્રી પન્નાલાલ પટેલ, શ્રી રઘુવીર ચૌધરી, શ્રી ગુણવંત શાહ અને બાળસાહિત્યનાં પુસ્તકો નામ માત્રથી ખરીદાતાં હતાં, તેથી તે પુસ્તકોની નકલો પ્રકાશકો પાસેથી ફરીથી મંગાવવી પડી હતી. લાલબહાદુર શાસ્ત્રી નેશનલ એકેડેમી ઓફ એડમિનિસ્ટ્રેટ, મસૂરીના ભાષાવિભાગના અધ્યક્ષશ્રી અલકા કુલકર્ણીએ પુસ્તકમેળાની મુલાકાત લીધી હતી. તેમણે અભિપ્રાય આપતાં કહ્યું હતું કે, વિભિન્ન પ્રકારનાં ઉત્તમ પુસ્તકોની પસંદગી એક જ જગ્યાએ થઈ શકે એ આ મેળાની વિશેષતા છે. વ્યવસ્થાપકોનો ઉત્તમ વ્યવહાર એ આ મેળાનું જમા પાસું છે. આ ઉપરાંત સર્વશ્રી ભોળાભાઈ પટેલ, રઘુવીર ચૌધરી, જાણીતા પત્રકાર પ્રકાશ ન. શાહ, વિષ્ણુ પંડ્યા વગેરેએ આ પુસ્તક મેળાની મુલાકાત લીધી હતી અને પોતાના અભિપ્રાયો આપ્યા હતા અને સૌને શુભકામનાઓ પણ પાઠવી હતી.

આ મેળાની બીજી એક મહત્ત્વની વિશેષતા એ હતી કે, રોજ રાત્રે ગુજરાતી સાહિત્યના સંદર્ભે વિવિધ સાહિત્યિક કાર્યક્રમો આયોજિત થતા હતા. આ વિવિધ સાહિત્યિક કાર્યક્રમો અંતર્ગત ‘હાસ્ય સંમેલન’ સંચા. જગદીશ ત્રિવેદી, ‘કવિ સંમેલન’ – સંચા. રાજેશ વ્યાસ ‘મિસ્કીન’, ‘લોકસાહિત્ય’ – સંચા. યોગેશ ગઢવી, ‘બાળસાહિત્ય’ – સંચા. નટવર પટેલ, ‘ગીત-સંગીત’ – સંચા. આનંદમ્ શર્મા જેવા સાહિત્યિક કાર્યક્રમો થયા હતા.

તા. ૩-૫-૨૦૧૧ના રોજ સાંજે ૭.૦૦ કલાકે પાંચ-દિવસીય સ્વર્ણમ પુસ્તકમેળાના સમાપનમાં જાણીતા લોકસાહિત્યકાર શ્રી બાબુભાઈ રાણપુરાએ સમાપન-વક્તવ્યમાં પુસ્તકમેળાને પુસ્તકયજ્ઞ તરીકે ઓળખાવી એમાં પુસ્તકો તેમજ એમાં સમાયેલા એક એક શબ્દનો મહિમા દર્શાવ્યો હતો. આવા ઉત્તમ આયોજન માટે બાબુભાઈએ ગુજરાત રાજ્ય માહિતી ખાતું અને ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદને અભિનંદન આપ્યાં હતાં. માહિતી ખાતાના શ્રી ઉત્તમભાઈ મેવાડાએ મહેમાનોનું પુસ્તકથી સ્વાગત કર્યું હતું. શ્રી અંકુરભાઈએ માહિતી ખાતા વતી અને શ્રી પારુલ દેસાઈએ ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ વતી આ સ્વર્ણમ પુસ્તકમેળાના આયોજનમાં સહભાગી થનારાઓનો હૃદયપૂર્વક આભાર માન્યો હતો.

આ સ્વર્ણમ પુસ્તકમેળાને સફળ બનાવવામાં ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદના સર્વે કર્મચારીઓ, માહિતી ખાતાના ઉત્તમભાઈ મેવાડા, અંકુરભાઈ તથા સ્કૂલ, કોલેજ અને ભાષા ભવનના વિદ્યાર્થીઓ; ઉજ્જવલ, ધ્રુમિલ, કિંજલ, પ્રાચી, ઉક્તિ, સ્નેહા, વત્સલ, કિંજલ દરજી, હીના, ધ્રુવ, નીતિન, આરીફ, વિધિ તથા નીતાબહેન વગેરેનો સિહદક્ષણો રહ્યો હતો. સૌની સક્રિય કામગીરી અને પુસ્તકપ્રેમીઓનો ઉમળકાભર્યો પ્રતિભાવ આ પુસ્તકમેળાના આ પાંચ દિવસ જીવનની સ્વર્ણમ યાદ બનીને જીવનપર્યંત યાદ રહેશે.

– ભરત સાધુ

બાદલ સરકારને શ્રદ્ધાંજલિ

તારીખ ૧૩ મે – ૨૦૧૧ના રોજ દિવંગત થયેલા પ્રખ્યાત નાટ્યકાર શ્રી બાદલ સરકાર પ્રતિ ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ, જશવંત ઠાકર મેમોરિયલ ફાઉન્ડેશન, ગુજરાત સાહિત્ય પરબ v જૂન, 2011

અકાદમી, થિયેટર મીડિયા, વિશ્વકોશ ટ્રસ્ટ તથા ગુજરાતના નાટ્યપ્રેમીઓએ પરિષદ વતી તા. ૧૮ મે ૨૦૧૧ના રોજ શ્રી રઘુવીર ચૌધરીના અધ્યક્ષસ્થાને આયોજિત બેઠકમાં શ્રદ્ધાંજલિ અર્પણ કરી હતી. પ્રખ્યાત બંગાળી નટ, નાટ્યકાર, નાટ્યદિગ્દર્શક શ્રી બાદલ સરકાર શેરી નાટકોના, પ્રયોગાત્મક નાટકના પ્રણેતા હતા. તેમણે આજ સુધીમાં ૫૦થી પણ વધારે નાટકો આપ્યાં છે. તેમની પાસેથી ‘ઇન્દ્રજિત’ (૧૯૬૩), ‘પગલા ઘોડા’, ‘બાસી ખબર’, ‘સારી રાત’, ‘ઝૂલૂસ’ વગેરે ઉત્તમ નાટકો પ્રાપ્ત થયાં છે. શ્રી બાદલ સરકારે રંગભૂમિની ચોથી દીવાલ દૂર કરી, નવી રીતે થિયેટરને જોવાની ભૂમિકા રચી અને ભારતીય રંગભૂમિને નવી દિશા આપી. આ શ્રદ્ધાંજલિ સભામાં સાહિત્યકારો અને નાટ્યકર્મીઓ, પરેશ નાયક, મનીતા બારાડી, હીરેન ગાંધી, જનક દવે, મનીષી જાની, સરૂપ ધ્રુવ, હસમુખ બારાડી વગેરેએ બાદલ સરકાર સાથેનાં સંસ્મરણો યાદ કરી, તેમના જીવન અને સર્જનકાર્ય વિશે વાત કરતાં ભાવપૂર્વક અંજલિ આપી હતી.

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદના આગામી પ્રમુખની ચૂંટણી

(વર્ષ ૨૦૧૨-૨૦૧૩ માટે)

પ્રમુખપદ માટેની દરખાસ્ત મોકલવાની છેલ્લી તારીખ	૧૯-૭-૨૦૧૧
મતપત્રમાં નામ મૂકવાની ઉમેદવારોની સંમતિ મંગાવવાની તારીખ	૨૨-૭-૨૦૧૧
મતપત્રમાં નામ મૂકવાની ઉમેદવારે સંમતિ આપવાની છેલ્લી તારીખ	૨૯-૭-૨૦૧૧
ઉમેદવારી પાછી ખેંચવાની તારીખ	૮-૮-૨૦૧૧
મતપત્રો રવાના કરવાની તારીખ	૧૭-૮-૨૦૧૧
મતપત્રો પરિષદ કાર્યાલયે પહોંચાડવાની છેલ્લી તારીખ	૧૭-૮-૨૦૧૧
મતગણતરી અને પરિણામની જાહેરાતની તારીખ	૨૬-૮-૨૦૧૧

નોંધ : (૧) પરિષદના બંધારણના વિભાગ-૮, કલમ ૫૪થી ૫૮ અન્વયે ચૂંટણી જાહેર કરવામાં આવે છે. પ્રમુખપદ માટે પરિષદની દરેક સભ્યસંસ્થા (જેના ઓછામાં ઓછા પંદર સભ્યો પરિષદનું આજીવન સભ્યપદ ધરાવતા હોય)ને પોતાની પસંદગીનું એક નામ સૂચવવાનો અધિકાર રહેશે. તેમજ પરિષદના કોઈ પણ દસ આજીવન સભ્યોને પ્રમુખપદ માટે સંયુક્ત રીતે પોતાની પસંદગી સૂચવવાનો અધિકાર રહેશે.

(૨) પ્રમુખપદ માટે નામ સૂચવાય તેમાં લેખિત રૂપમાં સરનામા સહિતનું નામ પરિષદ ચૂંટણી કાર્યાલયમાં પહોંચાડવાનું રહેશે.

(૩) જો પ્રમુખપદ માટે એકથી વધારે નામ છેલ્લે રહેશે તો ઉપર મુજબનો ચૂંટણી કાર્યક્રમ રહેશે.

કનુભાઈ શાહ
ચૂંટણી અધિકારી,
ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ

પરિશિષ્ટ-૧

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ શતાબ્દી ગ્રંથ પ્રકાશનશ્રેણી : પ્રારૂપ

૧. શરતી દાન સાથે રજૂ થતા નીવડેલા સર્જકની કૃતિઓના સંપાદન-અનુવાદ સ્વીકારવાનો અપવાદ રખાયો હતો, પરંતુ સંપાદન-અનુવાદનાં પુસ્તકોને પણ પરામર્શન પછી જ સ્વીકારવાં - પ્રગટ કરવાં.
૨. દાનની શરતો પરિષદના અધિકારક્ષેત્ર કે ધોરણો સાથે બંધબેસતી હોય તેની ખાતરી કર્યા પછી જ દાનનો સ્વીકાર કરવો. વહીવટીમંત્રી અને પ્રકાશનમંત્રી શરતો અંગે ખરાઈ કરશે. દાનમાંથી અમુક જ ચોક્કસ પુસ્તક છાપવું તેવી શરતો ન સ્વીકારવી, પરંતુ સ્વરૂપ કે અન્ય રૂપે વ્યાપક પસંદગી દાતા જણાવી શકે છે. એ દાન માટે દાતા પોતાનું પુસ્તકપ્રકાશન માટે આપી શકશે નહિ.
૩. પરિષદ હસ્તકની બાર જેટલી અન્ય પ્રકાશનશ્રેણીમાં કોઈ પુસ્તક છાપવાની જોગવાઈ થઈ શકે તેમ હોય તો તેનો પણ વિચાર કરવો, તેને શતાબ્દી ગ્રંથપ્રકાશન શ્રેણીમાં ન સમાવવાં.
૪. પુસ્તકની વેચાણક્ષમતાને ધ્યાનમાં લીધા સિવાય પણ ઉત્તમ પુસ્તકો (કોઈ પણ સ્વરૂપના) ને વિદ્યાકીય અને મૂલ્યવત્તાને ધોરણે પસંદ કરવાં. તેના પ્રકાશન માટે દાનની ટહેલ નાખીને પણ પ્રગટ કરવાં. કોઈ પુસ્તક સંપાદન કરાવવાનું હોય તો સંપાદકની પસંદગી પ્રકાશન સમિતિ કરશે.
આ શ્રેણી મુખ્યત્વે દાન પર નિર્ભર છે. તેમાં પરિષદ કયા પ્રકારનાં પ્રકાશનો કરવા ધારે છે, દાનની અપેક્ષિત રકમ (પચ્ચીસ હજાર કે તેથી વધારે) તથા જે ધોરણો ઠરાવ્યાં હોય તે સઘળું 'પરબ'માં પ્રગટ કરવું.
જે ઉત્તમ ગ્રંથો અગાઉ પ્રગટ થયા હોય, જેની માંગ હોય અને વ્યવસાયી પ્રકાશકો જેને છાપવાનું પસંદ ન કરે તેવા ગ્રંથોનું પુનરુદ્ધારણ કરી શકાય.
૭. આ શ્રેણીમાં બને તેટલા વધુ લેખકો, અનુવાદકો, સંપાદકોનો સમાવેશ કરવો, તે માટેની જાગૃતિ રાખવી. એક લેખક - અનુવાદક કે સંપાદકનાં આ શ્રેણીમાં કુલ કેટલાં પુસ્તકો પ્રગટ કરી શકાય તે અંગે પ્રકાશન સમિતિની ભલામણ પછી કાર્યવાહક સમિતિમાં આખરી કરવું.
૮. પુસ્તક પ્રગટ કરતી વખતે તેના ખર્ચમાં રોયલ્ટીનો સમાવેશ કરવો. 'પરબ'ની કૃતિઓ કે નિમંત્રણ આપીને કરાવેલ સંપાદનકાર્યમાં સંપાદકને તથા સંપાદનની કૃતિના લેખકોને પુસ્તક પ્રગટ થયા પછી ટૂંકાગાળામાં રોયલ્ટી ચૂકવી દેવી. અન્યથા તમામ પ્રકારનાં પુસ્તકોનાં વેચાણ મુજબ રોયલ્ટી ચૂકવવી. રોયલ્ટીના વિકલ્પે લેખક પુસ્તકોની નકલો લઈ શકે છે.
૯. લેખકને ભેટ નકલ તરીકે દસ નકલ આપવી.
૧૦. જો પુસ્તક બાર ફર્માથી વધારે મોટું હોય તો પાર્કું પૂરું કરવું. અને એથી ઓછા ફર્મા

હોય તો કાર્યું પૂરું કરવું. પ્રકાશનોની સાજ-સજજા ઉત્તમ હોય તેનો તમામ પ્રકાશનોમાં આગ્રહ રાખવો. પરિષદનાં પ્રકાશનોમાં પૂંઠા ઉપર પરિષદનો લોગો છાપવો.

૧૧. પુસ્તક પરામર્શનયોગ્ય છે કે કેમ તે હોદ્દાદારોએ મળીને નક્કી કરવું. હોદ્દાદારોએ આ અંગે પૂરતી કાળજી લેવી. પુસ્તક પરામર્શનયોગ્ય હોય અને પરામર્શકનો અનુકૂળ અભિપ્રાય હોય તો પુસ્તક છાપવું જ.
૧૨. પરામર્શકોએ પરામર્શનની વિગતવાર નોંધ આપવી જરૂરી છે. કઈ કઈ બાબતોનું પરામર્શન કરવું તે અંગેનાં ધોરણો ઠરાવી પરિષદે પરામર્શકોને તે મોકલવાં. પરામર્શકોએ સ્વીકાર, અસ્વીકાર કે સુધારીને પછી છાપવું વગેરે અંગેનાં ચોક્કસ કારણો આપવાં જરૂરી છે. માત્ર એકબે લીટીનો અભિપ્રાય પૂરતો ન ગણાય. ઉપરાંત પ્રકાશન સમિતિએ પરામર્શકોની પેનલની પણ રચના કરવી જોઈએ, જેથી વ્યવસ્થા સરળ થાય. પરામર્શકનો અભિપ્રાય પૂરતો ન ગણાય. ઉપરાંત પ્રકાશન સમિતિએ પરામર્શકોની પેનલની પણ રચના કરવી જોઈએ, જેથી વ્યવસ્થા સરળ થાય. પરામર્શકનો અભિપ્રાય પ્રકાશન સમિતિમાં ચર્ચાય-સ્વીકારાય પછી જ હસ્તપ્રતને પ્રકાશન માટે મોકલવી.
૧૩. મળેલ દાનમાંથી આ શ્રેણીનાં પુસ્તકો પ્રગટ થાય છે, એથી દાન મળ્યું હોય તો જ આ શ્રેણીનાં પુસ્તકો પ્રગટ કરવાં.
૧૪. હસ્તપ્રતો જે કમમાં મળે તે કમમાં પરામર્શન અને પ્રકાશન કરવાનું ગોઠવવું. જો તેમાં અપવાદ કરવાની ખાસ સંજોગોમાં જરૂર હોય તો પ્રકાશન સમિતિની મંજૂરી મેળવ્યા પછી જ પ્રકાશન કરવું.
૧૫. પ્રકાશન અંગે થયેલા નિર્ણયોનો આગ્રહ રાખવો અને જાગૃતિપૂર્વક અમલ કરવો.

પરબ અપીલ પેટે મળેલ દાન

૧. મીરાં વૈદ્ય	મુંબઈ	૨૦૦૦/-
૨. મધુર વૈદ્ય	મુંબઈ	૫૦૦/-
૩. સ્વાતિ સચદેવા	યુ.એસ.એ.	૫૦૦/-
૪. રસિલાબહેન કડીઆ	અમદાવાદ	૧૦૦૦/-

માતૃભાષા સંવર્ધન કેન્દ્ર માટે ગુણવંતભાઈ શાહના વ્યાખ્યાન નિમિત્તે મળેલ

દાનની આજ સુધીની વિગત

ક્રમ	નામ	ગામ	રકમ
૧.	શ્રી ગુણવંતભાઈ શાહ	વડોદરા	૫૦,૦૦૦/-
૨.	શ્રી ગુણવંતભાઈ શાહ	વડોદરા	૫૦,૦૦૦/-
૩.	જૈન સોશયલ ગ્રૂપ ઇન્ટરનેશનલ ફાઉન્ડેશન	અમદાવાદ	૧૦,૦૦૦/-

૪. કમિશનરશ્રી, વાહનવ્યવહાર, ગુજરાત રાજ્ય	ગાંધીનગર	૭૦૦૦/-
૫. સ્થાનકવાસી જૈન સંઘ	ગાંધીનગર	૭૦૦૦/-
૬. ક્રિએટિવ ફોરમ	ગાંધીનગર	૭૦૦૦/-
૭. ઓરિએન્ટ કલબ	અમદાવાદ	૫૦૦૦/-
૮. ઇમ્પેક્ટ	સુરત	૧૨,૦૦૦/-
૯. ધ ગાંધીધામ ચેમ્બર ઓફ કોમર્સ એન્ડ ઇન્ડસ્ટ્રી	ગાંધીધામ	૨૫,૦૦૦/-
૧૦. નારાયણ વિદ્યા વિહાર	ભરૂચ	૧૨,૦૦૦/-
૧૧. મગનલાલ ટી. ઠક્કર	બોરસદ	૨૫,૦૦૦/-
૧૨. માનવ C/o. ડૉ. નીતિન ગર્ગ	સુરત	૧૨,૦૦૦/-
૧૩. વ્યાખ્યાન નિમિત્તે	વલસાડ	૧૧,૦૦૦/-
૧૪. બીલીમોરા વિભાગ કેળવણી મંડળ	બીલીમોરા	૧૧૦૦૦/-
૧૫. તરસાડિયા જનસેવા સંસ્કૃતિ કેન્દ્ર	બારડોલી	૨૫,૦૦૦/-
	કુલ	૨,૬૯,૦૦૦/-

ગુજરાતી સાહિત્ય કોશ શોધનવર્ધન યોજના પેટે મળેલ દાનની વિગત

ક્રમ નામ	ગામ	રકમ
૧. હરિકૃષ્ણ ચેરિટીબલ ટ્રસ્ટ	સુરત	૧,૦૦,૦૦૦/-
૨. ઇલાબહેન રમણભાઈ જરીવાળા	,,	૧૫,૦૦૦/-
૩. સ્વ. મગનલાલ જે. મોદી સ્મૃતિ	,,	૧૦,૦૦૦/-
૪. ડાહ્યાભાઈ વજેરામ પબ્લિક ચે. ટ્રસ્ટ	,,	૨૫,૦૦૦/-
૫. પંકજ કાપડિયા ચે. ટ્રસ્ટ	,,	૫૦,૦૦૦/-
૬. કુંજવિહારી લીમડી	મુંબઈ	૫૧,૦૦૦/-
૭. જયેન્દ્ર લેખડિયા	સુરત	૧૫,૦૦૦/-
૮. બાબા સચ્ચિદાનંદ ચે. ટ્રસ્ટ	સુરત	૫૧,૦૦૦/-
૯. અરવિંદ ટી. મહેતા	સુરત	૫૧,૦૦૦/-
૧૦. સર્વોદય સહકારી બેન્ક લિ.	,,	૧૫,૦૦૦/-
૧૧. શ્રીમતી કલાબા અંબાલાલ યુનિલાલ ટ્રસ્ટ	,,	૫૦૦૦/-
૧૨. શેઠ પ્રેમચંદ ઈશ્વરલાલ પબ્લિક ચે. ટ્રસ્ટ	,,	૫૧,૦૦૦/-
૧૩. વુડ એન્ટરપ્રાઇઝ	,,	૧,૦૦,૦૦૦/-
૧૪. રામકૃષ્ણ વેલ્ફેર ટ્રસ્ટ	,,	૧,૦૧,૦૦૦/-
૧૫. સી. પી. વાનાણી	,,	૨૫,૦૦૦/-
૧૬. મહેન્દ્રભાઈ મુંગટ	,,	૨૬,૦૦૦/-
	કુલ	૬,૯૧,૦૦૦/-

ગુજરાતી સાહિત્યકોશ ખંડ-૨ના શોધન-વર્ધન અંગે

ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદ સંચાલિત ક. લા. સ્વાધ્યાયમંદિર દ્વારા 'ગુજરાતી સાહિત્યકોશ ખંડ-૨'નાં શોધન-વર્ધનનાં કાર્યનો આરંભ થયો છે. આ સાહિત્યકોશમાં ૧૯૮૫ સુધીમાં જન્મેલા સર્જકોની ડિસેમ્બર ૨૦૧૧ સુધીની માહિતી સમાવવાનો ખ્યાલ છે તો આ અંગે આપને વિનંતી કે જરૂરી અને પૂરક માહિતી મોકલશો કે જેથી કોશને પ્રમાણભૂત બનાવવામાં સહાય થાય.

લેખકોને વિનંતી

'પરબ'ના તંત્રી ત્રણેક મહિના વિદેશ હોઈ સઘળો પત્રવ્યવહાર ગુજરાતી સાહિત્ય પરિષદના સરનામે કરવા વિનંતી.